

Käitumise kohandamise tehnika koertele (BAT)

Inglise keeles *Behavior Adjustment Training*.

2011 Grisha Stewart, MA, CPDT-KA, <http://FunctionalRewards.com>
Eesti keelde tõlkis Jette Feigenbaum, <http://tunnekoera.ee> , parandused tegi
Martin Nõmm

*BAT vähendab agressiivset käitumist andes koerale meile aktsepteeritavaid
võimalusi, kuidas oma vajadusi rahuldada.*

Ingliskeelsed lisamaterjalid

- Intro to BAT (1,5-tunnine DVD)
- Organic Socialization (3-tunnine DVD)
- Full Day Seminar (5-tunnine DVD)
- Give Your Puppy a Choice (2-tunnine DVD)
- Behavior Adjustment Training: BAT for Aggression, Frustration, and Fear in Dogs (Raamat)
- Vaata veel <http://functionalrewards.com/bat-videos-books>

BAT hõlmab endas funktsionaalset lähenemist.

Kui koer harrastab probleemkäitumist, vallandab sündmus või **märk keskkonnas** soovi või vajaduse millegi järele.

Keskkonnast tingitud vajaduse rahuldamine on **funktsionaalne preemia**. Järele on selline:

Märk keskkonnas -> käitumine -> funktsionaalne preemia

Funktsionaalseks preemiaks pärast lihatüki nägemist on söömine. Funktsionaalseks preemiaks pärast orava nägemist on oravale lähemale saamine või tema taga ajamine.

Mingi probleemkäitumise funktsionaalse preemia tuvastamiseks vaatlge koera käitumise tagajärgi – mida nad selle käitumise järel inimestelt, koertelt või neid ümbritsevast keskkonnast saavad?

Haukuva koera puhul on üks tagajärgedest kaugenemine haukumise vallandajast ehk ärritajast (nad hirmutavad selle eemale või lubatakse neil ise lahkuda). Sel

puhul kasutame suurenenud vahemaad – ärritajast eemale minekut - funktsionaalse preemiana.

Põhisammud probleemkäitumise muutmiseks BAT abil

1. **Analüüsi** põhjalikult, et leida üles probleemkäitumise funktsionaalne preemia.
2. **Vii** koer **kokku** ärritaja kergema variandiga. Ära mine liiga lähedale ega tee olukorda koera jaoks nii raskeks, et koer harrastaks probleemkäitumist, millega kaasneks paanika või agressiivsus. *Tee koera jaoks õige käitumise valimine imelihtsaks, aga mitte nii lihtsaks, et ta ei tee üldse valikut.* Koera hingamistempo peaks olema rahulik.
3. **Oota** õigeid valikuid (näiteks ärritaja vaatamine ning seejärel mujale vaatamine või rihmast tirimise lõpetamine, ja nii edasi). Ärevuse suurenemisel pigem tee treeningus paus, mitte ära lase koeral raskustesse sattuda.
4. **Markeeri** õige käitumine sõna või klikkeriga.
5. Taga juurdepääs **funktsionaalsele preemiale** – rahulda vajadus, mis vallandas probleemkäitumise.
6. Valikuline **boonuspreemia**, nagu toit või mänguasi, eriti jalutuskäikudel, hajutab tähelepanu ärritajalt mujale.

Kunas kasutada funktsionaalset lähenemist

Kui ...

1. suudad tuvastada probleemkäitumise funktsionaalse preemia.
2. saad kontrollida juurdepääsu funktsionaalsele preemiale.
3. on olemas alternatiiv probleemkäitumisele, mis saavutab koera igapäevaelus sama efekti.

BAT agressiivsuse, häirituse ja hirmu puhul

Alljärgnevad sammud eeldavad, et funktsionaalseks preemiaks on kaugenemine ärritajast, (koerte jaoks, kes liiga energiliselt teisi koeri tervitama tahavad tormata, sobib 1-2 sammu lähemale liikumine.)

Jalutuskäigud: **1. tase.** Kui päris situatsioonides õige käitumise saamine ei õnnestu – ärritaja on liiga lähedal ja koer läheb paigalseisu ning ootamise ajal stressi, on olemas veelgi **lihtsam versioon**. Alusta sellest, et premeerid koera ärritaja vaatamise eest. See on põhimõtteliselt klassikaline tingimine BAT moodi:

1. Koer märkab ärritajat.
2. Kliki.
3. Jaluta/sörgi eemale.
4. Anna koerale preemiaks maius või mänguasi.

Jalutuskäigud: 2. tase. Juhul, kui sa ei saa ärritaja intensiivsust kontrollida (näiteks tulevad inimesed või teised koerad liiga lähedale), võta kaasa maiused, et saaksid anda boonuspreemiaid. Sündmuste järjekord:

1. Koer märkab ärritajat.
2. Oota alternatiivset käitumist (kui võimalik), nagu ärritajast eemale vaatamine, vapralt rahulik olemine, maa nuusutamine, raputamine, jne. Hoiataval jalutusrihm lödvana ja hingata ka ise rahulikult!
**Koera hingamise kiirenemise korral, või kui sulle tundub, et ta hakkab kohe haukuma, kutsu teda nimepidi ja sörkige koos kaugemale, et ta saaks rahuneda.
3. Kliki.
4. Jaluta/sörgi eemale.
5. Anna koerale maius või mänguasi.

Pane tähele, et pead **sörkima eemale enne maiuse andmist**, et koer märkaks funktsionaalset preemiat (eemale jooksmine). Aja möödudes lase koeral kauem ümbrust uurida. Alusta **planeeritud treeningsituatsioonidega nii kiiresti kui võimalik**, kasutades ainult funktsionaalset preemiat, mitte maiuseid.

Planeeritud treeningsituatsioonid ja 3. taseme jalutuskäik. Sellised planeeritud olukorrad on õppimiseks ideaalsed. Alusta nendega kohe. Vii koer kokku kergema versiooniga ärritajast (palu tavaliselt tulla näiteks oma koeraga näidis-ärritajaks) ja minge järjest raskemale tasemele. See tähendab tavaliselt, et alustad ärritajast hästi kaugel. Tee pause, kui koer või abistajad seda vajavad.

1. Jaluta ärritajale lähedale (või lase ärritajal läheneda), et koer vaevalt talle tähelepanu pööraks. Hingamine peaks olema rahulik.
2. Oota alternatiivset käitumist, näiteks tagasitõmbumist näitavat, nagu eemale vaatamine.
3. Ütle "Jah!" sel hetkel, kui koer õige valiku teeb.
4. Jaluta/sörgi eemale.

BAT treeningu alused

1. SAMM: VALIKU KOHT. Koer märkab ärritajat turvalisest kaugusest.

* Vali kaugus, kus koer on oma taluvuspiirist allpool ja pole ohtu, et ta üle reageeriks.

2. SAMM: OOTA ÕIGET VALIKUT. Aita, kui vaja.

* Otsi käitumismustrit, nagu märkamine ja ignoreerimine või asenduskäitumisi.

3. SAMM: MARKEERI õiget käitumist selle toimumise hetkel.

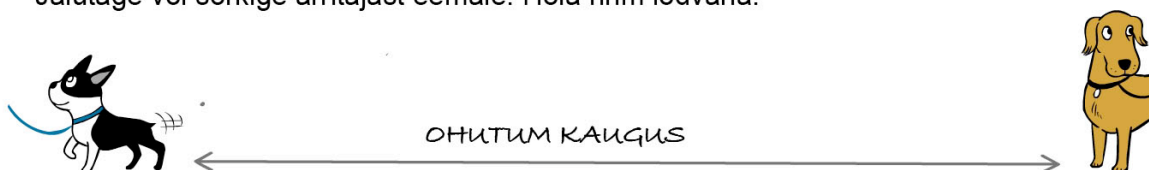
* Kasuta markeerimiseks näiteks sõna "JAH!".

Võid kasutada klikkerit ainult siis, kui annad boonuspreemiat, nagu TOIT või MÄNGUASJAD (5. samm)

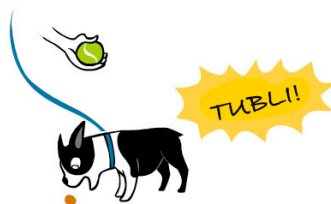
4. SAMM: FUNKTSIONAALNE PREEMIA = kaugenemine ärritajast.

* Jalutage või sörkige ärritajast eemale. Hoida rihm lödvana.

5. SAMM: (VALIKULINE) BOONUSPREEMIA = toit või mänguasi

* Valikuline maius või mänguasi tuleb anda PÄRAST funktsionaalset preemiat.

ALGUSEST PEALE!

Mida teha, kui sinu koer on viidud üle piiri

Kui ärritaja on ülemäära lähedal või liigutab ootamatult ning sinu koer ei suuda TEHA VALIKUT või tema TALUVUS-PIIR ületatakse, siis koer...

- Hingab kiiresti
- on justkui kikivarvul
- hoiab rihma pingul
- ei pööra inimesele tähelepanu ja vaatab üksisilmi ärritajat
- näitab muid ärevuse märke

Katkesta pingeline olukord, kutsudes koera nimepidi, tehes mingit heli või raputades kergelt rihma, et koera tähelepanu püüda. Ära pahanda koeraga.

Vii koer paar sammu tahapoole, kuid siiski hoides ärritajat vaateväljas või jaluta vastassuunas/diagonaalis eemale.

MINE TAGASI ESIMISE SAMMU JUURDE.

Premeeri turvalises kauguses ärritaja vaatamise eest.

- * lõtv rihm
- * taluvuspiirist allpool

